

Coeziunea socială - fundament al securității naționale

Elena MÂRZAC,
Expertă în domeniul securității și StratCom

MATERIALUL ESTE ELABORAT ÎN CONTEXTEL PROIECTULUI „CAMPANIA DE INFORMARE PRIVIND OBIECTIVELE POLITICILOR DE SECURITATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA” IMPLEMENTAT DE PLATFORMA PENTRU INIȚIATIVE DE SECURITATE ȘI APĂRARE (PISA) ȘI SUSTINUT DE CENTRUL DE LA GENEVA PENTRU GUVERNAREA SECTORULUI DE SECURITATE (DCAF), ÎN CADRUL PROIECTULUI „CONSOLIDAREA GUVERNĂRII SECTORULUI DE SECURITATE ÎN MOLDOVA”, FINANȚAT DE SUECIA.

Coeziunea socială și securitatea națională sunt aspecte interconectate și esențiale pentru stabilitatea și prosperitatea unei țări. Promovarea coeziunii sociale se regăsește printre obiectivele primordiale incluse în Strategia națională de securitate a Republicii Moldova. Strategia recunoaște că o societate coezivă este fundamentul unei națiuni puternice și rezistente la provocările interne și externe.

Coeziunea Socială și Securitatea Națională

Coeziunea socială este un concept amplu, care include aspecte legate de echitatea economică, justiția socială, incluziunea comunităților diverse, precum și calitatea vieții. Se referă la: gradul de încredere, solidaritate și colaborare între indivizii și grupurile dintr-o comunitate sau societate care trăiesc împreună în armonie, beneficiind de aceleași oportunități și drepturi, și care împărtășesc un sentiment de apartenență și susținere reciprocă.

În Strategia Consiliului Europei[1], coeziunea socială este definită ca fiind *capacitatea societății de a asigura bunăstarea tuturor membrilor săi, minimizând disparitățile și promovând incluziunea și solidaritatea*. O societate coezivă este una în care toți cetățenii au acces la drepturi fundamentale și la oportunități egale, contribuind astfel la stabilitatea și unitatea națiunii.

În contextul actual, caracterizat prin diverse provocări, de la migrația masivă și radicalizare până la crize economice, coeziunea socială devine un scut natural împotriva dezordinii și vulnerabilităților și un fundament esențial al securității naționale, deoarece o societate unită și solidară este mai rezistentă la amenințări.

În ceea ce privește securitatea națională, coeziunea socială contribuie

la reziliență, prevenirea conflictelor, consolidarea statului de drept și promovarea valorilor democratice. Prin promovarea unui mediu în care cetățenii au încredere reciprocă și cooperează între ei, pot fi prevenite tensiunile sociale și politice care pot afecta securitatea națională.

Consiliul Europei [2] a studiat modul în care țările au abordat securitatea prin coeziune socială. De exemplu, Italia a adoptat politici pentru a combate mafia, corupția și infracționalitatea, promovând participarea civică și integrarea socială. Franța s-a concentrat pe integrarea comunităților marginalizate, prin programe de educație și ocupare a forței de muncă. Germania a investit în integrarea imigranților și dialogul intercultural, promovând participarea civică și formarea profesională.

Europa Centrală și de Est a traversat transformări semnificative în ultimele decenii, iar unele state din această regiune au reușit să-și consolideze coeziunea socială. Slovacia este un exemplu elocvent în acest sens. După separarea de Cehoslovacia în 1993, Slovacia a avut de înfruntat provocări majore în tranziția către o economie de piață și o democrație funcțională. Cu toate acestea, prin eforturi susținute și politici reformiste, Slovacia a realizat progrese considerabile [3].

Aceste eforturi au consolidat coeziunea socială și au redus riscurile de radicalizare, terorism și segregare în aceste țări.

Coeziunea socială din perspectiva Strategiei securității naționale

În Republica Moldova, coeziunea socială reprezintă un element vital pentru asigurarea securității naționale. Într-un peisaj geopolitic complex, cu provocări interne și externe, consolidarea unității sociale devine esențială pentru stabilitate, prosperitate și promovarea unei societăți prospere și echitabile. Strategia securității naționale a Republicii Moldova recunoaște importanța crucială a coeziunii sociale și își propune să integreze acest concept în toate aspectele politicilor de securitate și dezvoltare.

[1] O nouă strategie pentru Coeziunea Socială - Consiliul Europei. https://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/RevisedStrategy_en.pdf.

[2] Security through social cohesion Proposals for a new socioeconomic governance https://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/Trends/Trend_s-10_en.pdf

[3] The Paradox of Slovakia's Post-Communist Transition - Rosa-Luxemburg-Stiftung (rosalux.de)

Pentru a promova coeziunea socială, Strategia securității naționale propune gestionarea diversității etnice și culturale, combaterea disparităților excesive ale nivelului de trai și promovarea solidarității și sprijinului mutual între membrii societății. De asemenea, se acordă o atenție deosebită incluziunii sociale și nediscriminării, în vederea asigurării unei societăți echitabile și incluzive.

Prin abordarea integrată ale acestor aspecte și prin promovarea valorilor de coeziune și solidaritate, Republica Moldova își propune să creeze un mediu propice pentru dezvoltare durabilă și pentru asigurarea securității și bunăstării tuturor cetățenilor săi.

Acțiuni strategice incluse în Strategia securității naționale a Republicii Moldova pentru a face față provocărilor:

- Viziunea Președintelui Republicii Moldova **urmărește transformarea țării într-o economie performantă și protejată de un sistem modern de securitate națională.** Această viziune include consolidarea democrației și prosperității, într-un cadru european în care cetățenii să trăiască în siguranță și pace. Impedimente în realizarea acestor obiective sunt amenințările hibride, schimbările climatice și pandemiile. Dezvoltarea rezilienței la aceste amenințări este crucială pentru securitatea națională și pentru asigurarea unui viitor sigur pentru toți cetățenii.
- **Reforma în domeniul justiției este, de asemenea, o prioritate.** Instituțiile trebuie să fie reformate pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale omului și pentru a consolida încrederea cetățenilor în sistemul de justiție. Prin abordarea integrată a acestor provocări și prin promovarea valorilor democrației și ale statului de drept, Republica Moldova își poate consolida coeziunea socială și poate asigura securitatea și prosperitatea pe termen lung pentru toți cetățenii săi.

- Moldova se angajează într-un **proces de pregătire a aderării la Uniunea Europeană până în 2030, caracterizat prin promptitudine.**
- Plus, Strategia își propune **dezvoltarea unui sistem de securitate și apărare bine finanțat și eficient în Moldova,** pentru a asigura protecția și siguranța cetățenilor săi.
- Strategia stipulează aspirațiile țării la consolidarea unui stat solid, protejat, prosper și democratic, în care fiecare cetățean să își poată realiza pe deplin potențialul, prin garantarea drepturilor fundamentale, asigurarea securității și nevoilor cetățenilor.

În ceea ce privește implementarea acestei strategii, este esențial ca autoritățile să angajeze societatea civilă și să ofere platforme pentru participare și dialog. Guvernul ar trebui să adopte politici și programe care să promoveze incluziunea socială, egalitatea de șanse și diversitatea culturală.

De asemenea, educația joacă un rol crucial în promovarea coeziunii sociale. Programul educațional ar trebui să includă aspecte legate de toleranță, diversitate culturală și drepturile omului, pentru a construi o societate mai deschisă și mai tolerantă.

Consolidarea supravegherii civile asupra întregului sistem de securitate este o prioritate, care garantează transparența și responsabilitatea în acest domeniu.

Rolul societății civile în asigurarea coeziunii sociale

Strategia securității naționale menționează rolul vital pe care societatea civilă îl joacă în asigurarea securității naționale. O societate civilă activă, în parteneriat cu instituțiile statului, sectorul privat și comunitățile locale, contribuie la consolidarea securității și la promovarea valorilor democratice și a statului de drept. Organizațiile societății civile (OSC-uri) acționează ca veritabili gardieni ai democrației, monitorizând acțiunile guvernului și promovând transparența și responsabilitatea în conducerea statului. Prin implicarea lor activă, OSC-urile contribuie la creșterea gradului de conștientizare a cetățenilor cu privire la amenințările la adresa securității și promovează reziliența societății prin

inițiative comunitare și programe de pregătire pentru situații de urgență. Mai mult decât atât, aceste organizații militează pentru politici care contribuie la consolidarea securității naționale și valorilor democratice ale statului de drept, interacționând cu autoritățile și promovând reforme esențiale.

Prin promovarea dialogului, toleranței și înțelegerii între grupurile diverse, societatea civilă contribuie la prevenirea conflictelor și la consolidarea coeziunii sociale. Prin monitorizarea implementării măsurilor de securitate de către autorități, OSC-urile asigură alinierea acțiunilor guvernamentale cu obiectivele strategice, contribuind astfel la consolidarea securității și stabilității naționale.

Recomandări pentru promovarea Coeziunii Sociale:

Promovarea coeziunii sociale și a unității naționale prin guvernare incluzivă și participativă, educație civică și dialog intercultural.

Consolidarea instituțiilor și capacităților naționale de securitate pentru a preveni și răspunde la amenințări externe și interne, inclusiv atacurile cibernetice, terorismul și războiul hibrid.

Dezvoltarea unui sistem comprehensiv și rezilient de gestionare a crizelor, care să facă față dezastrelor naturale, pandemiilor și urgențelor umanitare.

Promovarea unei culturi a păcii și a drepturilor omului în rândurile populației și abordarea cauzelor profunde ale conflictelor și violenței.

Identificarea principalelor provocări și amenințări la adresa coeziunii sociale din Moldova, precum corupția, sărăcia, inegalitatea, polarizarea, diviziunile etnice și regionale, interferențele externe etc. și acțiunilor concrete de răspuns.

Implementarea strategiei naționale de securitate prin guvernare eficientă și responsabilă, luare de decizii inclusive și transparente, respectarea drepturilor omului și a statului de drept, dialog constructiv cu societatea civilă și alte părți interesate.

Consolidarea rezilienței Moldovei la șocuri și presiuni externe, cum ar fi crizele economice, dezastrele naturale, pandemiile, atacurile cibernetice, războiul hibrid etc.

Promovarea unei culturi a păcii, toleranței și diversității printre moldoveni, și sărbătorirea bogatei moșteniri culturale și de identitate a țării.

Îmbunătățirea cooperării și integrării Moldovei cu Uniunea Europeană și alți parteneri regionali și internaționali, pe baza principiilor comune și beneficiilor reciproce.

Politici care promovează Coeziunea Socială:

Crearea Spațiilor Sigure pentru Dialog și Schimbul Cultural

Interacțiunile dintre diverse grupuri care favorizează înțelegerea și empatia. Evenimentele culturale și forumurile publice oferă platforme pentru dialog.

Educarea și Formarea Competenței Culturale

Programele educaționale contribuie la conștientizarea culturală și respect, și reduc decalajele dintre comunități.

Sprijinirea Inițiativelor care Sărbătoresc Diferite Culturi și Tradiții

Festivalurile și expozițiile culturale sărbătoresc diversitatea și promovează unitatea, prin prezentarea bogăției culturale.

Implementarea Politicilor și Practicilor Anti-Discriminare

Legislația și politicile organizaționale ar trebui să interzică discriminarea rasială, etnică sau religioasă. Diverse mecanisme pot proteja grupurile marginalizate.

În concluzie, coeziunea socială și securitatea națională sunt elemente interconectate și fundamentale pentru bunăstarea și siguranța unei națiuni. Promovarea unei societăți coezive, prin angajarea societății civile, elaborarea și implementarea unor politici incluzive și a unui sistem educațional adecvat, reprezintă condiții esențiale pentru consolidarea statului de drept și asigurarea unui viitor prosper pentru Republica Moldova. În Moldova, coeziunea socială și securitatea națională sunt interconectate strâns. Strategia securității naționale a Moldovei integrează coeziunea socială, reziliența și imperativele strategice pentru a-și proteja viitorul, considerând-o o stare a relațiilor atât verticale, cât și orizontale între membrii unei societăți și caracterizată de un set de atitudini și norme care includ încrederea, sentimentul de apartenență și dorința de a participa și a ajuta.

Coeziunea socială este primordială pentru funcționarea armonioasă și progresul unei societăți, având un impact profund asupra bunăstării și dezvoltării individuale și colective. Promovarea coeziunii sociale reprezintă un proces amplu care include un set de acțiuni și politici care au drept scop să consolideze legăturile și să încurajeze colaborarea între membrii unei comunități sau societăți. Promovarea coeziunii sociale necesită politici incluzive, angajament comunitar și conștientizare educațională - măsuri care contribuie la consolidarea securității naționale și la binele comun al societății moldovenești.

Eforturile trebuie să fie orientate spre crearea condițiilor care să încurajeze cetățenii să adere la aceleași valori și la dezvoltarea capacităților de a se raporta la ceva comun în contextul național specific. Coeziunea socială este esențială pentru reziliența unei societăți și pentru prevenirea radicalizării și extremismului. De asemenea, o societate coezivă reacționează mai eficient în caz de urgență, oferind ajutor reciproc și

menținând stabilitatea. Rolul societății civile în promovarea coeziunii sociale este deosebit de important. Organizațiile societății civile acționează cu vigilență, monitorizează acțiunile guvernului, pledează pentru transparență și responsabilitate, promovează reziliența comunităților, organizează inițiative la nivel comunitar și programe de pregătire pentru dezastre.

BIBLIOGRAFIE

1. Comunicat de presă, Guvernul Republicii Moldova, În Republica Moldova va fi creată Agenția Națională pentru Securitate Cibernetică, 21 Decembrie 2023, <https://gov.md/ro/content/republica-moldova-va-fi-creata-agentia-nationala-pentru-securitate-cibernetica>
2. Informare, atac cibernetic la Poșta Moldovei. <https://www.ziarulnational.md/atac-cibernetic-masiv-la-posta-moldovei-prestarea-serviciilor-postale-si-financiare-a-fost-sistata-reactia-guvernului/>
3. Guvernarea sectorului de securitate în Moldova: Raport independent / Natalia Albu, Nicolae Arnaut, Sergiu Bozianu [et al.]; metodologie și coordonare: Vadim Enicov, Natalia Albu; [sponsorii]: Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare (PISA) [et al.]. Chișinău: CEP UPSC, 2024, 264 p. <https://pisa.md/raport-independent-guvernarea-sectorului-de-securitate-in-moldova/>
4. Parlamentul Republicii Moldova, Hotărâre Nr. 391 din 15-12-2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141253&lang=ro
5. Raport Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, „The last outpost”, Anul 2023, Tr-I.
6. Raport SIS, Scenarii de influență 2024-2025, <https://sis.md/sites/default/files/comunicate/fisiere/Scenarii%20de%20influen%C8%9B%C4%83%202024-2025.pdf>
7. Securitatea energetică a RM e susținută de BERD, 13 martie 2024, <https://www.ebrd.com/supporting-moldovas-energy-security-with-308-million-loan-for-electricity-network-development-rom>
8. White paper, In Search of a European Security Order After the Ukraine War, Zachary Paikin, Arta Moeini, April 14, 2023. <https://peacediplomacy.org/2023/04/14/in-search-of-a-european-security-order-after-the-ukraine-war/>
9. Op-Ed, The war against Ukraine and European security. Josep Borrell, High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy / Vice-President of the European Commission, January 23, 2024, https://www.eeas.europa.eu/eeas/war-against-ukraine-and-european-security_en
10. U.S.- China Relations in 2024: Managing Competition without Conflict, Scot Kennedy, January 2024. <https://www.csis.org/analysis/us-china-relations-2024-managing-competition-without-conflict>